

Sabiedrības integrācijas
fonds

Kultūras ministrija

• Culturelab

Līdzdalības māksla

Kuldīga, 28.09.2020.

Ilona Asare
Culture Lab

ilona@culturelab.com

- Culturelab

- *Cultural laboratory* – kultūras laboratorija / domnīca

MAKING the CASE FOR CULTURE

creativecity.ca

Culture as an
Economic Engine

Urban Renewal
and Revitalization

Building Community
Identity and Pride

Arts and Positive
Change in Communities

Quality of Life /
Quality of Place

Personal and Social
Development of Youth

Kultūra kā
ekonomiskais
dzinējspēks

Urbānā
revitalizācija

Kopienas
identitātes un
piederības
veidošana

Māksla un
pozitīvas
pārmaiņas
sabiedrībā

Dzīves
kvalitāte /
vietas
kvalitāte

Jauniešu
personīgā un
sociālā
izaugsme

1. Kas ir līdzdalības māksla? Kas ir kopienas māksla?
2. Kopienas mākslas piemēri
3. Veiksmīgu kopienas mākslas piemēru īstenošanas priekšnosacījumi

Līdzdalības māksla

Participatory arts (angļu val.)

Mākslas aktivitāte, kur auditorija tiek tieši iesaistīta radošajā procesā un mākslas darba satura veidošanā, ļaujot kļūt par mākslas radīšanas procesa dalībnieku vai līdzautoru.

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/p/participatory-art>

1980.gadā – termins *participatory* lietots attiecībā uz Santa Barbara Laikmetīgās mākslas foruma izvietotajiem darbiem

Mākslinieka un auditorijas saikne: mākslinieks skatās uz auditoriju kā aktīvu mākslas procesa dalībnieku vai līdzautoru

Auditorija aktīvā novērotāja loma, piedaloties **mākslinieka izdomātu** interaktivitāšu īstenošanā

Līdzdalība radošajā procesā, piedaloties lēmumu pieņemšanā par mākslas darba saturu - **līdzradot kopā ar mākslinieku**

RIVERSIDE THEATRE

+ THEATRE SHOWS

+ LECTURER SERIES

+ COMEDY & LIVE MUSIC

+ EDUCATION

LOG IN

Mystery of Edwin Drood

Music , Books, and Lyrics by Rupert Holmes

Based on The Mystery of Edwin Drood by Charles Dickens.

The Mystery of Edwin Drood is based on the unfinished novel by Charles Dickens and was the first musical where the audience determined the ending. This hilarious and interactive mystery musical tries to solve the murder of the young and charming Edwin Drood. Was it a romantic rival? The purveyor of opium and vice? The newly-arrived twins from the east? The audience chooses the dastardly villain in this tuneful tale of intrigue. **WINNER OF 5 TONY AWARDS!**

Kopienas māksla

Kopiena

Kopiena ir sociāli konstruēts jēdziens, kuru lieto vairākās nozīmēs.

To attiecina gan uz teritoriju, kur notiek grupas locekļu savstarpējā mijiedarbība, gan uz cilvēku kopumu, kas nepārstāv vienu ģeogrāfisku teritoriju, taču apvienojas, kopīgu interešu vadīti. Šie kopienu veidi nereti pārklājas.

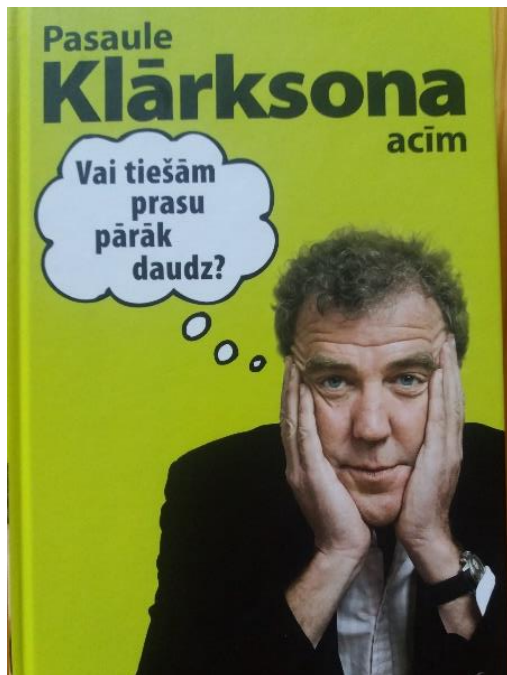
Kopiena ir sociāla sistēma, kas nodrošina tās locekļu vajadzību apmierināšanu. Būtiskas kopienas iezīmes ir, piemēram, kopīga identitāte, vietas izjūta, cilvēku attiecības, vide, kultūra.

Kopienas locekļu attiecības balstās uz kopīgu vēsturi, vērtībām un normām, statusu un lomu modeļiem, savstarpējām gaidām. Šie elementi rada identitātes izjūtu, kas ir psiholoģiski un sociāli nozīmīga.

<https://enciklopedija.lv/skirklis/5414>

“..Čippingnortona – pilsēta, kurā dzīvo gan Kamerona kungs, gan es..”

1963. – iedzīvotāji sapulcējās, lai savāktu naudu peldbaseinam. Tas tika uzcelts un tā uzturēšanu pārņēma apgabala padome;

2002. – padome paziņoja, vairs nevar atļauties uzturēt baseinu un to slēgs;

2002. – vietējie nolēma organizēt izsoli baseina uzturēšanai, izsolē savāca 12 000 £, kas ar domes atbalstu pietika, lai gadu uzturētu baseinu;

Bet pēc 12 mēnešiem mēs atkal organizējam izsoli. Un tā mēs turpinām darīt katru gadu

Kāds ir rezultāts? Nu, peldbaseins vēl joprojām darbojas.. Taču ir arī vēl kas vairāk – vakars, kad tiek vākti līdzekļi, nozīmē, ka vīram no kroga, kas ziedo izsolei bezmaksas vakariņas ar vīnu, ir iespēja satikties ar vīru no grāmatveikala, un sievietei no ziedu veikala ir iespēja satikt bērnus no vietējās skolas ansambļa.

..Tagad, kad iegriežos veikalā, lai nopirktu paciņu smēķu, ļaudis, ko satieku, vairs nav svešinieki, un tas padara šo vietu patīkamāku dzīvošanai..

.. Es šausmīgi neciešu vārdu “kopiena”.. Nepastāv arī tāda Čapingnortonas kopiena. Tā ir pilsēta ar daudziem dažādiem cilvēkiem, kuriem ir atšķirīgi viedokļi par daudzām lietām. Tomēr tagad, pateicoties peldbaseinam un pasākumiem, kas nepieciešami, lai to neslēgtu, pilsēta radies kopības gars..

Vietējā sabiedrība? Apkaime?

Sadarbības un pašorganizācijas aspekts

Kopiena – sabiedrības spogulis:
rūpes par apkārtni un
apkārtējiem
(vārda *kultūra* izcelsme:
cultura, cultivate)

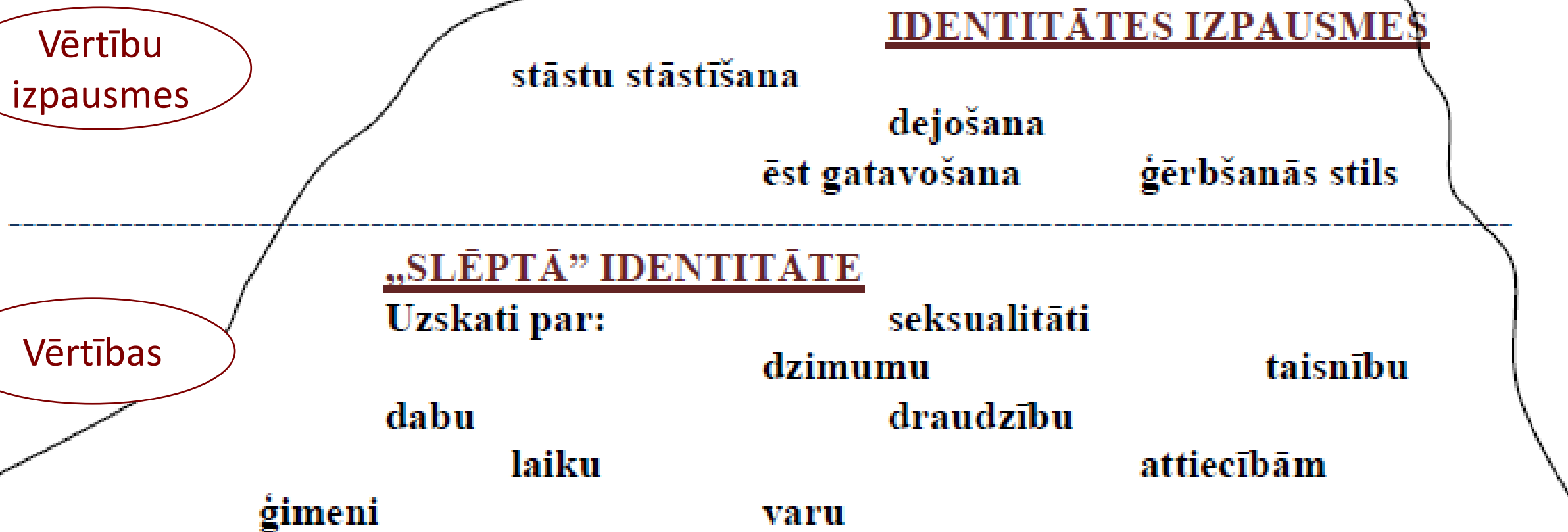

Labi kaimiņi – ilgāka dzīve!
ASV Mičiganas universitātē veiktā pētījumā noskaidrots, ka draudzīgās, labi organizētās kaimiņu kopienās sirds un asinsvadu saslimšanu skaits ir par 25% zemāks nekā citur. Kaimiņu labvēlīgo ietekmi pētnieki pamato ar drošības izjūtu, kā arī vēlmi dzīvot veselīgāk.

Kultūru veido
kopīgas vērtības,
uzskati, attieksme
un uzvedība, kuru
apgūst savā
kopienā un kura ir
kopīga konkrētai
kopienai.

Kopienas identitāte

*Kultūras un mākslas potenciāls
radīt tikšanās vietu un sarunu telpu*

Kopienas māksla

Community art

*Vietējās mākslas aktivitātes,
kas balstītas profesionālo mākslinieku
dialogā ar vietējo sabiedrību,
iesaistot auditorijas, kas citkārt
varētu nepiedalīties mākslas
aktivitātēs.*

<http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/glossary/c/community-art>

Kopienas māksla

- Terminu «kopienu māksla» sāk lietot 60.gadu beigās anglicki runājošās valstīs, bieži vien saistībā ar laikmetīgās mākslas projektiem
- Kultūras demokrātijas forma.
- Iespējama dažāda veida sadarbība:
 - mākslinieka virzīta (mākslinieks kā sociālo pārmaiņu aktīvists);
 - dialogā balstīts modelis: mākslinieks kā fasilitators grupas radošajam procesam, prezentējot darba rezultātu publiskā telpā tālākas diskusijas veidošanai vietējā kopienā;
 - mākslinieks kā fasilitators grupas iedrošināšanai, spēcīnāšanai, indivīdu terapijai caur mākslas procesiem - tie nav domāti publiskai izrādīšanai (Forum teātris)

Māksla publiskā telpā

- *Public art*

Māksla, kas pieejama publiskā telpā, neatkarīgi no darba un konkrētās teritorijas īpašumtiesībām un netakarīgi no tā, vai tas izveidots par privātiem vai publiskiem līdzekļiem

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/p/public-art>

MĀKSLAS PROGRAMMA KOPĀ

JAUNUMI
SAISTOŠIE DOKUMENTI
KONTAKTI

No 2020. gada augusta līdz decembrim Latvija Laikmetīgās mākslas centrs (LLMC) īsteno Latvijas republikas Kultūras ministrijas deleģējumu vizuālās mākslas jomā – publiskās mākslas programmu “Kopā”. Programma radīta kā atbalsta mehānisms vizuālās mākslas pārstāvjiem Covid-19 izraisītās krīzes pārvarēšanai, papildus ietverot kvalitatīvu pilsētvides uzlabošanu. Tās ietvaros publiski izziņota konkursa kārtībā paredzēts izvēlēties un pēc tam izstrādāt 10 jaunus pilsētvides objektus Rīgā un reģionu pilsētās. Programmai piešķirtais finansējums ir 150 000 Eur.

Konkursa rezultāti tiks paziņoti 2020. gada 28. septembrī.

KĀPĒC "KOPĀ"?

Publiskās mākslas programma “Kopā” rosina paplašināt izpratni par publisko mākslu kā sabiedrību iesaistošu un dialogā balstītu radīšanas procesu, ņemot vērā vietējo kopienu vajadzības, un runājot par sabiedrībai aktuālām tēmām.

“Kopā” iemieso pandēmijas laikam raksturīgo solidaritātes un savstarpējās palīdzības un atbalsta ideju. Kā būtisks publiskās mākslas programmas elements izvirzīta sadarbība un atvērtas, iekļaujošas publiskās telpas veidošana.

Programma paredz mijiedarbi starp mākslas darbu autoriem un viņu radīto objektu atrašanās vietu, kā arī iedzīvotājiem, apkaimju biedrībām, institūcijām, uzņēmējiem vai pašvaldībām. Atrašanās kopā ir arī publiskās telpas iezīme. Tādēļ mākslinieki aicināti domāt par jaunradītajam mākslas darbam vai objektam kā par indivīdu, kopienu un sabiedrību vienojošiem elementiem jeb vietu, kur satiekas.

Mākslas aktīvisms – sociālais un politiskais aktīvisms mākslā

- *Art activism*

Māksla, kas runā par sabiedrībā notiekošiem nozīmīgiem sociāliem un politiskiem procesiem.

Artivism = art + activism

<https://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/activist-art>

Kādas sociālās problēmas var tikt izgaismotas
caur mākslas aktivitātēm?

Kādas sociālās problēmas var tikt izgaismotas caur mākslas aktivitātēm? – rūpes par cilvēkiem un apkaimi

- Vide un klimats
- Dažādu sabiedrības grupu sociālā neaizsargātība (vientuļie cilvēki, seniori u.c.) + tiesiskums, sociālais taisnīgums
- Iecietība pret cilvēkiem ar ierobežotām vajadzībām; aizspriedumi pret noteiktām slimībām u.c.
- Starpkultūru integrācija, migrācija, diskriminācija
- Aizmirstais kultūras/dabas mantojums un tā revitalizācija, aizmirstā vēsture..
- Pamesto teritoriju revitalizācija
- Sadarbības trūkums, daloties ar resursiem, veicinot taupīgāku izmantošanu un planētas atkritumu samazināšanu
- Virtuālā vs. dzīves realitāte

Bird Yarns, Deirdre Nelson

Los Angeles Poverty Department

John Malpede,
1985
Los Angeles

Hobson Street Theatre company (Austrālija)

Piemiņa AIDS upuriem

Cleve Jones,
1987,
Sanfrancisko

48 000 ar roku
apgleznotas plāksnītes

Everybody Dance deju kompānijas un Medicīnas muzeja sadarbības projekts
<https://everybodydance.org.uk/CommunityDanceProjects.html>

Atkritumu māksla

Jardim Gramacho,
Rio de Janeiro, Brazil
Dokumentāla filma
Waste land

*Landfill Harmonic –
Recycled orchestra -*
<https://www.youtube.com/watch?v=yYbORpgSmag>

Īstenības izteiksme 15 minūtēs

Viss ir normāli – sociālā teātra projekts Cēsu audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem

Māra Rozenberga | 9. septembris 2015, 12:30

Foto: Kristīne Auniņa

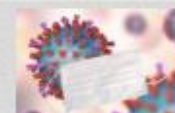

00:00 / 14:39

Iepriekšējie raidījumi

"Re:Check": Maldi par Covid-19 jeb dezinformācijas pandēmijas izplatība
26. marts, 12:30

Sporta izglītības sistēma Latvijā: Kāpēc vecāki to uzlūko skeptiski
19. marts, 12:30

Agnese Puisāne, neraugoties uz redzes problēmām, mācās vispārīgglītojošā skolā
12. marts, 12:30

Re: Baltica: "Būt pa vidu" vecāku nesaskaņām un fiziskai un emocionālai vardarbībai
5. marts, 12:30

Re:Check: melīgi apgalvojumi mežu politiku; maldi par alkohola akcīzes nodokļa politiku
27. februāris, 12:30

Dienests izmainīja visus, kas

SEKO MUMS:

Franču sociāli aktīvais mākslinieks JR

INSIDE OUT

Globāls līdzdalības
mākslasprojekts

Piedalījušies 260 tk
cilvēku 129 valstīs

www.insideoutproject.net

SELECTED VIDEOS

STOP WE ARE HERE

<http://www.insideoutproject.net/en/videos/stop-we-are-here>

Banksy Venēcijā
<https://youtu.be/i829QW4AW0c>

Border Tuner, *Robežuztvērējs*

Rafael Lozano-
Hemmer

El Paso / Ciudad

<https://www.bordertuner.net/videos>

www.neighborhoodpostcardproject.com

THIS IS A COMMUNITY FUND. YOU CAN CONTRIBUTE TO IT
IF YOU LIKE, AND WHEN YOU'VE AGREED HOW TO SPEND
IT YOU CAN SPEND IT. #THEPIG

Šis ir kopienas fonds.
Ja jūs vēlaties, varat
ziedot.
Kad esat vienojušies,
kā šo naudu vislabāk
izlietot, varat to izlietot
izvēlētajam mērķim.

Pigzine.com

Kauņas mākslas biennāle – zudusī kopiena un zudušais ebreju mantojums

<https://creativetime.org/projects/key-to-the-city/>

Kas jāņem vērā, lai kopienu mākslas projekts izdotos?

1. Kopiena projekta centrā!

Šis princips tiktu īstenots, ja:

- 1) kopiena jūtas iedrošināta un spēj veidot projektu,
- 2) kopienu nodomi ir skaidri,
- 3) ir veltīts laiks, lai izveidotu autentiskas un uzticamas attiecības,
- 4) ir bijusi diskusija un vienošanās par projekta vērtībām un principiem,
- 5) katra iesaistītā loma un atbildība ir skaidra.

2. Izveidojiet spēcīgu māksliniecisko vadību!

Lai nodrošinātu kvalitatīvu radošo procesu, nepieciešams apsvērt šos raksturlielumus:

- kopienas vajadzības;
- kopienas prasmju līmenis;
- kāda formāta procesi palīdzēs paust kopienas identitāti un nozīmīgos jautājumus;
- iespējas, ņemot vērā laika un finanšu limitus;
- kā veidot iesaistošu darbu, maksimāli izmantojot kopienas dalībnieku ieguldījumu;
- kā noturēt interesi ilgāku projektu gadījumā.

2. Spēcīga mākslinieciskā vadība!

Šis princips tiktu īstenots, ja:

- 1) mākslinieks ir profesionālis savā jomā, žanrā;
- 2) māksliniekam ir pieredze, mācot un vadot grupu darbu;
- 3) māksliniekam ir skaidra viņa loma projektā un viņš pazīst kopienu.

3. Veidojiet spēcīgas partnerības!

Iespējamie partneri: kultūras organizācijas, pašvaldības, sociālie dienesti, jaunatnes darbinieki, policija, vietējie uzņēmumi.

Partneri var piedāvāt:

- ieskatu kopienas vajadzībās to labākai izpratnei,
- pieeju jau izveidotiem kontaktiem un attiecībām,
- resursus, zināšanas un prasmes mākslinieku un dalībnieku atbalstam,
- projekta vadības palīdzību,
- saikni ar citiem atbalstītājiem un auditorijām,
- attiecību uzturēšanu ar kopienu pēc projekta noslēguma.

3. Spēcīga partnerība!

Šis princips tiktu īstenots, ja:

- 1) partnerības iespējas ir apzinātas jau projekta sākumā;
- 2) partneru mērķi un vēlmes ir skaidri un saskaņoti ar kopienas vajadzībām;
- 3) attiecības un gaidas no projekta ir skaidras un labi pārvaldītas.

4. Veidojiet spēcīgu koncepciju un projekta plānu!

Šis princips tiktu īstenots, ja:

- 1) ir skaidrs, kas piedalās projektā, un ir skaidri viņu mērķi;
- 2) starp projekta nolūku un izvēlēto mākslas formu un īstenošans formātu ir cieša saistība;
- 3) pārdomāta projekta loģistika un organizēšana.

5. Projekta laba pārvaldība un komunikācija

Šis princips tiktu īstenots, ja:

- 1) lēmumu pieņemšanas process ir skaidrs;
- 2) laba komunikācija starp iesaistītajām pusēm;
- 3) ir skaidri projekta uzdevumu izpildes termiņi;
- 4) projekta budžets ir labi izstrādāts un uzraudzīts;
- 5) projektam ir labs noslēgums un izvērtējums.

6. Drošības nosacījumu ievērošana (arī ētika)

7. Projekta novērtēšana

	Dalībnieki	Projekts/ organizācija	Kopiena
Process	Kā dalībnieki iesaistīti procesā	Cik labi projekts ir novadīts	Kā kopiena ir iesaistīta projektā
Rezultāts	Kas notiek ar dalībniekiem projekta gaitā	Kas notiek projekta rezultātā	Kas notiek ar kopienu projekta gaitā
Ietekme	Kas notiek ar dalībniekiem ilgtermiņā pēc projekta noslēguma	Kas notiek ilgtermiņā, projektam noslēdzoties	Kas notiek ar kopienu ilgtermiņā pēc projekta noslēguma

Kas jāņem vērā, lai kopienu mākslas projekts izdotos? - kopsavilkums

1. **Kopiena projekta centrā!**
2. Izveidojiet spēcīgu māksliniecisko vadību!
3. Veidojiet spēcīgas partnerības!
4. Veidojiet spēcīgu koncepciju un projekta plānu!
5. Projekta laba pārvaldība un komunikācija
6. Drošības nosacījumu ievērošana
7. Projekta novērtēšana

Kopienas mākslas darbinieka pienākumi:

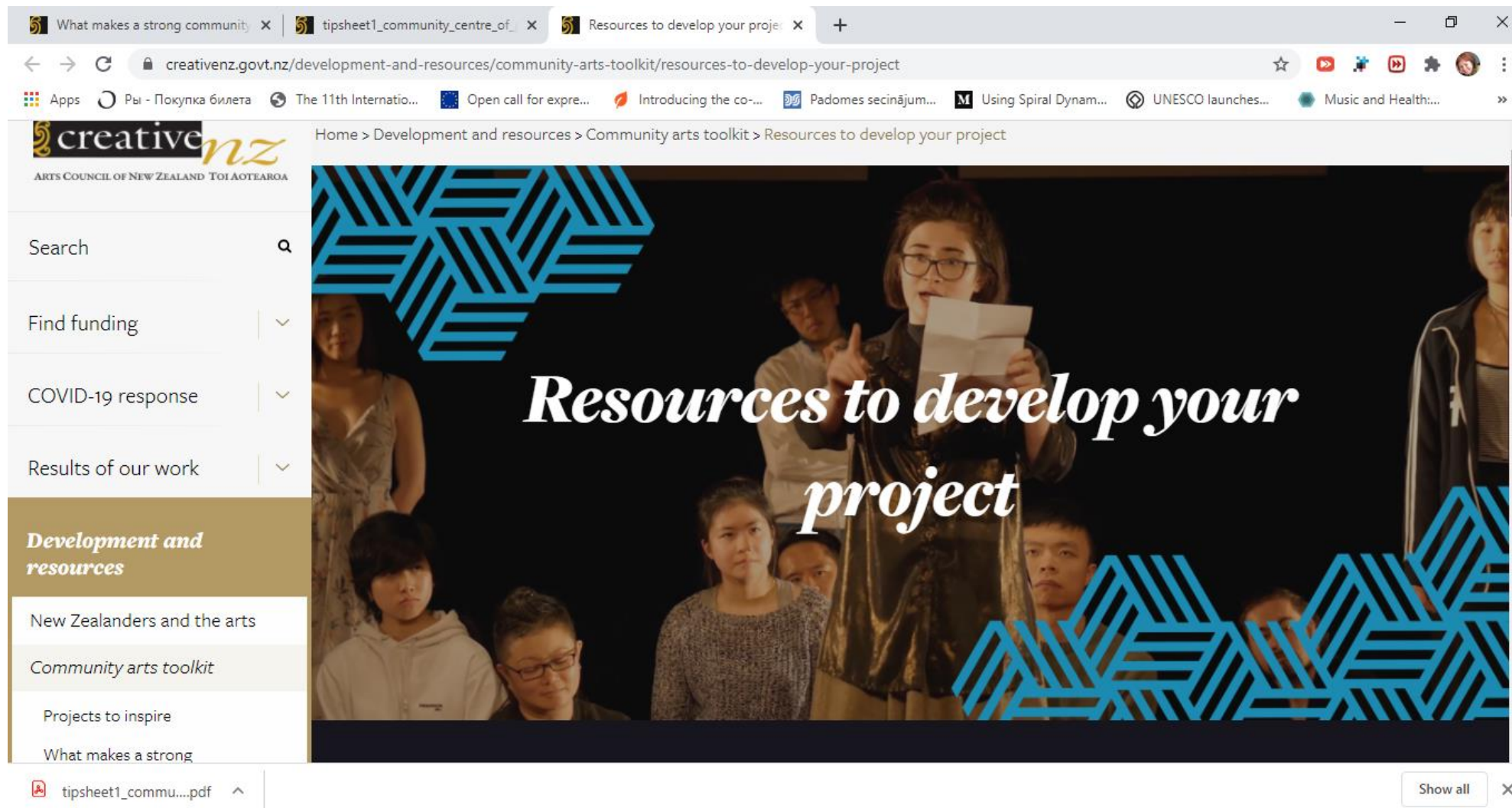
- identificēt kopienas dalībnieku vajadzības;
- plānot (dizainēt), monitorēt un novērtēt mākslas projektus, designing, monitoring and evaluating arts projects;
- radošo prasmu pedagoģiskā kompetence;
- veidot un uzturēt pieejamo profesionālo mākslinieku datubāzes;
- pasākumu publicitātes veidošana;
- kopienas grupu atbalsts un konsultēšana projektu veidošanā un finansējuma piesaistē;
- brīvprātīgo koordinēšana un mākslinieku nolīgšana;
- projekta vadība, ieskaitot projektu pieteikumu rakstīšanu mākslinieku atalgojuma nodrošināšanai;
- komunikācija ar vietējo pašvaldību, skolām, uzņēmumiem intereses radīšanai un iespējamo atbalstītāju piesaistei.

Klausīšanās,
fasilitēšanas –
mijiedarbības
iespējošanas
prasmes

Resursu un padomu apkopojums angļu valodā

- <https://www.creativenz.govt.nz/development-and-resources/community-arts-toolkit/resources-to-develop-your-project>

Atbalsta
materiāli
kopienu
mākslas
projektu
plānošanai
latviešu valodā
būs pieejami
oktobra beigās
mājas lapā
culturelab.com

We support emerging artists working outside conventional venues and contributing to the transformation of our territories.

[> About us](#)[> Calendar](#)[> Artists](#)[> Activities](#)[> Places](#)

News

(UN)COMMON SPACES 2020-2024 our new cooperation project will kick off in November 2020.

[Click here for more info.](#)

Kopienas kultūras projekta ieceres attīstība - uzdevums

- 1) Kādas vērtības, sabiedrībā pieņemtos uzvedības modeļus gribat stiprināt/vājināt vai kādas noteiktas sabiedrības grupas vajadzības izcelt?
- 2) Kas ir Jūsu izvēlētā(-s) kopiena(-s)?
- 3) Kultūras/mākslas projekta ideja – kāda žanra projekts tas varētu būt?
- 4) Iespējamie sadarbības partneri – profesionālie mākslinieki (mūziķi, rakstnieki, horeogrāfi, dramaturgi...), kas varētu palīdzēt rast risinājumu mākslas valodā.
- 5) Kā varēs iesaistīties kopienas pārstāvji?